

Kedves LIFE Pályázó! Kedves LIFE Érdeklődő!

Ön az Innovációs és Technológiai Minisztérium Klímapolitikai Főosztályának „**LIFE CLIMA Kisokos 2021**” tájékoztatóját olvassa, melynek célja az Európai Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai programjának (LIFE) 2021. évi pályázati felhívásával kapcsolatos tájékoztatás. Az 1992-ben létrehozott LIFE program égisze alatt 2014-ben jött létre a **LIFE Éghajlat-politika alprogram**, amelynek célja az éghajlatváltozás mérséklését, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, valamint az éghajlat-politikai irányítást és tájékoztatást megvalósító *kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati*, valamint *tájékoztató-tudatosságnövelő* projektek támogatása.

A LIFE Éghajlat-politika alprogram 2021-től új néven, **Éghajlatváltozás mérséklése és alkalmazkodás alprogramként (Climate Change Mitigation and Adaptation sub-program)** szerepel.

LIFE CLIMA Kisokos 2021 tájékoztatónkban az alábbi kérdéseire adunk választ:

- „*Jó helyen járok?*” – Milyen típusú projekteket támogat/nem támogat a LIFE program?
- „*LIFE CLIMA 1x1*” – Kiemelt területek, jogi-pénzügyi alapszabályok.
- „*Újdonságok*” – mi változott 2020-hez képest?
- „*LIFE és policy*” - Az Európai Unió és a LIFE program legfontosabb éghajlat-politikai célkitűzései.
- „*Mivel érdemes próbálkoznom idén?*” - Kiemelt pályázati témák a 2021. évi kiírásban.
- „*Milyen szempontok szerint értékelik a LIFE pályázatomat?*”
- „*Hol tájékozódhatok?*” – Pályázati kiírás, események, magyar és uniós tájékoztató oldalak, nemzeti kapcsolattartó.

Reméljük Ön is velünk tart ezen az új kihívásokkal és tanulságokkal teli utazáson, amelynek célállomása reményeink szerint az Ön nyertes éghajlat-politikai projektje, amellyel hozzájárul egy élhetőbb, zöldebb jövőhöz!

Üdvözlettel:

ITM Klímapolitikai Főosztály

I. „JÓ HELYEN JÁROK?” – Milyen típusú projekteket támogat/nem támogat a LIFE program?

A jó LIFE pályázat...	A LIFE pályázat kizárásához/sikertelenségéhez vezet, ha...
<ul style="list-style-type: none">• Új, innovatív megoldásokat, technológiákat, módszereket alkalmaz, amelyek az EU más tagállamaiban is megismételhetők.• Az EU és a LIFE program éghajlat-politikai céljait szolgálja (ld. IV. fejezet).• Számszerűen kimutatható, ambiciózus, ugyanakkor realisztikus eredményeket vetít előre a választott kiemelt terület céljainak tekintetében.• Uniós szinten hozzáadott értéket képvisel.*• Külön stratégia keretében gondoskodik a tervezett projekteredmények terjesztéséről, megisméltéséről, átültetéséről és fenntartásáról.• Megfelel az uniós és magyar jogszabályoknak.• Szakmailag és pénzügyileg koherens, költséghatékony. 	<ul style="list-style-type: none">• A pályázó kettős finanszírozásra törekszik valamely más uniós programból egyidejűleg, (pl.: Horizont 2020, ERFA, ESZA, stb.).• A tervezett pályázat kutatási tevékenységek finanszírozására irányul.• A tervezett pályázat nagyméretű infrastruktúra finanszírozására irányul, ill. dominánsan vagy kizárólag infrastruktúra finanszírozására irányul.**• Nem tartalmaz releváns, számszerű célokat a tervezett projekteredmények tekintetében.• Pénzügyileg és szakmailag nem koherens, vagyis a tervezett akciók, költségvetés és/vagy partnerség nem szolgálja a tervezett projektcélok elérését.

*Mit tekinthetünk uniós hozzáadott értéknek?

- A pályázat hozzájárul az **Európai Unió** stratégiai dokumentumokban rögzített **éghajlat-politikai célkitűzésekhez**.
- A pályázat hozzájárul a **LIFE éghajlatváltozás mérséklése és alkalmazkodás alprogram** kiemelt területeinek, a LIFE rendelet 3. cikkében, valamint a [2021-2024-es többéves munkaprogramban](#) rögzített **célkitűzésekhez**.
- A pályázatban leírt módszer, technológia vagy megközelítés **az EU más tagállamaiban is megismételhető**, ill. más kontextusba és/vagy szektorokba is **átültethető**, ill. a megisméltésre és átültetésre külön akciókat jelöl ki a pályázat mind a projektidőre, mind a projektidő utánra vonatkozóan;
- A pályázat többcélú és szinergiákat képez, vagyis hozzájárul az **EU más politikaterületeinek célkitűzéseikhez** is (pl. környezetvédelem, természetvédelem és biodiverzitás, szociális és egészségpolitika, közös agrárpolitika, iparpolitika, stb.);
- (nem kötelező, de bónuszpontot ér): **transznacionális**, határokon átívelő jelleg, több tagállam együttműködése;
- (nem kötelező, de bónuszpontot ér): más Uniósi forrásból megvalósuló, ill. korábbi LIFE projektek **eredményeinek felhasználása**.

** Mit tekinthetünk nagy infrastruktúrának, ill. „domináns” infrastruktúrának?

A LIFE projektek pénzügyi és adminisztratív útmutatója („Annex X – Financial and administrative guidelines”) szerint **nagy infrastruktúrának** minősül minden olyan infrastruktúra-elem, amelynek bekerülési költsége meghaladja az **500 000 eurót**. Ez alól csak azon pályázatok képezhetnek kivételt, amelyek részletes szakmai indoklással támasztják alá, hogy a tervezett projekt másképpen nem tud a LIFE programnak a LIFE rendelet 3. cikkében rögzített célkitűzéseire hozzájárulni.

Ezen kívül a LIFE program nem támogatja azon pályázatokat sem, amelyek tevékenységei kizárólag infrastruktúra létesítésére irányulnak, és nem tartalmaznak semmilyen innovatív elemet (módszert, technológiát vagy megközelítést), ill. a projekteredmények terjesztésére vonatkozó tevékenységeket (pl. tanulmányutak, tréningek, konferenciák, kiadványok, online fórumok). Az infrastruktúra teljes költségére vonatkozóan nincs összegszerű vagy százalékos megkötés a LIFE kiírásokban, ugyanakkor – az Európai Bizottság munkatársainak javaslatához alkalmazkodva – azt szoktuk javasolni a magyar pályázóknak, hogy az infrastruktúra-költségek lehetőség szerint ne haladják meg a teljes projektköltségvetés 50%-át.

Ennek megfelelően, amennyiben az Ön szervezetének célja kimerül abban, hogy meglévő épületén energiahatékonysági felújítást végezzen, illetve megújuló energiához kapcsolódó infrastruktúrát létesítsen, javasoljuk, hogy folyamatosan tájékozódjon inkább a **Megújuló Támogatási Rendszer (METÁR)**, illetve az Operatív Programok által nyújtott lehetőségekről. (Aktuális pályázati lehetőségről bővebben: <https://www.palyazat.gov.hu>).

II. „LIFE CLIMA 1x1” – Kiemelt területek, jogi-pénzügyi alapszabályok.

Kiemelt területek:

- **CCM = Az Éghajlatváltozás mérséklése (Climate Change Mitigation):** a LIFE CCM projektek hozzájárulnak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasághoz vezető átmenethez, valamint az egyéb, a III. fejezetben részletezett uniós üvegházhatásúgáz kibocsátás-csökkentési célkitűzésekhez;
- **CCA = Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz (Climate Change Adaptation):** a LIFE CCA projektek hozzájárulnak az éghajlatváltozás káros hatásaihoz történő hatékonyabb alkalmazkodáshoz. Ezen projektek felismerik, hogy számos gazdasági ágazat és terület – pl. mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, turizmus, halászat, egészségügy, energia- és vízszolgáltatók, hegyvidéki és tengerparti területek, ökoszisztémák - közvetlenül függ az éghajlati viszonyoktól, és az ezekhez történő alkalmazkodás elengedhetetlen.

- **GIC = Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás** (*Climate Governance and Information*): az irányítási projektek célja a jobb éghajlat-politikai irányítás elérése, valamint az éghajlat-politika beépítése az egyéb szakpolitikákba, míg a tájékoztatási projektek célja az éghajlati kérdésekkel kapcsolatos tudás és információ terjesztése a projektben megszólítani kívánt célcsoportok számára az érintett stakeholderek bevonásával.

A LIFE CLIMA pályázónak első lépésben el kell döntenie, hogy mely kiemelt terület alatt kíván pályázni. (Csak egy kiemelt terület választható)! A projektcéloknak és projektakcióknak elsődlegesen ezen kiemelt terület célkitűzéseit kell szolgálniuk, ugyanakkor a pályázat „Szinergiák” részének keretében kifejthetőek az egyéb kiemelt területeken megvalósuló előnyök.

Támogatott projekt típusok:

Kísérleti projekt	Korábban még nem alkalmazott technikai újítást vagy módszert vizsgál és alkalmaz. (CCM vagy CCA kiemelt területek esetében alkalmazható).
Demonstrációs projektek	A projekt konkrét ökológiai-társadalmi-gazdasági összefüggéseiben új módszertant vagy megközelítéseket alkalmaz és vizsgál. (CCM vagy CCA kiemelt területek esetében alkalmazható).
Bevált gyakorlati projektek	Megfelelő, költséghatékony és korszerű technikákat, módszereket és megközelítéseket alkalmaz. (CCM vagy CCA kiemelt területek esetében alkalmazható).
Tájékoztató, tudatosságnövelő és terjesztési projektek	Információterjesztés és szemléletformálás támogatására irányuló projektek. (Csak „GIC” kiemelt terület esetében választható).

Átlagos projektméret:

- **Projekt partnerek átlagos száma:** 5 szervezet (nincs kötelező minimum vagy maximum partnerszám, egy szervezet is pályázhat)
- **Átlagos költségvetés: 1-4 M EUR** összköltségvetés
 - **CCM/CCA:** 1-5 millió EUR (a megcélzott éghajlati hatás jelentőségével arányosan);
 - **GIC:** 0,7-2 millió EUR (a jobb irányítási/tájékoztatási ambíció szintjének függvényében);
- **Átlagos időtartam: 2-5 év (maximum 10 év)** (a megcélzott éghajlati hatás jelentőségével összhangban).

Finanszírozás:

- **EU társfinanszírozási arány: maximum 60%**
- **EU társfinanszírozás ütemezése:**
 - 1. Első finanszírozási részlet: 30% a projektkezdés előtt
 - 2. Előfinanszírozási részlet: 40% a projekt első harmadának vége után (Félidei Jelentés)
 - Egyenleg kifizetése (utófinanszírozás): 20% (a projekt zárását követően)
- **Önerő: minimum 40%**(lehet: saját forrás, befektetők, pénzügyi eszközök, nemzeti támogatás; **nem lehet: más uniós forrás**)
- **Önerő állami támogatása:** ~ további kb. 20% (önerő fele), az éves költségvetési keret és a nyertes pályázatok számának függvényében

Pályázó szervezetek:

LIFE projektben *koordináló kedvezményezett* lehet **bármely, az Európai Unióban bejegyzett jogi személy**, (kivéve: egyéni vállalkozó). *Társult kedvezményezett* lehet harmadik országban bejegyzett jogi személy is, amennyiben a pályázók részletes szakmai indoklást biztosítanak arra vonatkozóan, hogy a tervezett projekt másképpen nem tud a LIFE programnak a LIFE rendeletben rögzített célkitűzésekhez hozzájárulni.

Határidők:

A LIFE Éghajlat-politika alprogramban a pályázás egy lépcsőben, a teljes pályázati anyagnak az [Funding & Tenders Portal](#) elektronikus felületére történő feltöltésével történik. Benyújtási határidő: **2021. november 30. 17:00 óra** (brüsszeli idő szerint).

A benyújtás két lépésből áll:

Regisztráció:

- A benyújtáshoz és a rendszer használatához először szükséges felhasználói fiók létrehozása ([create an EU Login user account](#)), ezt követően pedig regisztrálni a pályázó intézményt a rendszerben.

Benyújtás:

A pályázatokat elektronikusan kell benyújtani [Search Funding & Tenders](#) elektronikus rendszeren keresztül. A papíralapú benyújtás NEM lehetséges.

- 1. **Jelentkezési lap** (Application Form Part A) - adminisztratív információkat tartalmaz a résztvevőkről (jövőbeli koordinátor, kedvezményezettek és társult szervezetek), valamint a projekt költségvetését (közvetlenül online kell kitölteni)

- 2. **Jelentkezési lap** (Application Form Part B) - tartalmazza a projekt műszaki leírását (letölthető a portál benyújtási rendszeréből, kitöltve, PDF formátumban kell feltölteni);
- 3. (Part C) további projektadatokat tartalmaz (közvetlenül online kell kitölteni),
- 4. Kötelező mellékletek

III. „ÚJDONSÁGOK” – mi változott 2020-hez képest?

- **Új lebonyolító szerv:**
CINEA (az Európai Bizottság Klíma-, Infrastruktúra- és Környezetügyi Végrehajtó Ügynöksége)
- **Új pályázati felület:**
2021-től az Európai Bizottság Funding & tender opportunities portálján keresztül kell benyújtani a pályázatokat
<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/life2027>
- **Új alprogram:**
Az idei évtől az egyik újdonság, hogy a LIFE program négy alprogramra bővült: a Körforgásos gazdaság és életminőség, a Természet és biológiai sokféleség, valamint az Éghajlatváltozás mérséklése és alkalmazkodás alprogramok mellett megjelent a **Tiszta energiára való átállás alprogram** is.
- **Új értékelési szempontrendszer:**
A korábbi évektől eltérő értékelési szempontrendszer kerül bevezetésre (*Minőség, Hatás, Relevancia és Erőforrási szempontok*)

Pénzügyi újítások

- A LIFE hagyományos éghajlat-politikai pályázatokra rendelkezésre álló támogatási keret 2021. évi teljes költségvetésük **69 millió euró**.
A támogatási források megoszlása az éghajlat-politikai kiemelt területek között az alábbi:

LIFE CLIMA kiemelt terület	Támogatható projekt típus	Rendelkezésre álló forrás	Átlagos projekt költségvetés	Becsült támogatandó projektszám
<i>Az éghajlatváltozás mérséklése (CCM)</i>	kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati projektek	<i>30,5 millió euró</i>	<i>1-5 millió euró</i>	15 projekt
<i>Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz (CCA)</i>	kísérleti, demonstrációs, bevált gyakorlati projektek	<i>30,5 millió euró</i>	<i>1-5 millió euró</i>	15 projekt
<i>Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás (GIC)</i>	tájékoztató és tudatosságnövelő, illetve stratégiai projektek	<i>8 millió euró</i>	<i>0,7-2 millió euró</i>	5 projekt

- A projektekben résztvevő **magánszervezetek** már nem kötelesek nyílt pályázati (közbeszerzési) felhívást hirdetni a **135 000 eurót meghaladó alvállalkozói szerződésekre**;
- Minden nyertes projekt lehetőséget kap olyan **helyi kezdeményezések pénzügyi támogatására**, amelyek hozzájárulhatnak projektjük célkitűzése(i)hez. A fenti támogatást (bizonyos korlátok között) a projektben résztvevő kedvezményezett nyújthatja a helyi kezdeményezésekért felelős harmadik feleknek. Ily módon a Bizottság részéről megkönnyítik a LIFE finanszírozáshoz való hozzáférést olyan kisebb helyi csoportok számára is, amelyeknek nem lenne kapacitásuk társult kedvezményezetteként részt venni a projektben, de fontos szerepet játszhatnak a projekt célkitűzéseinek elérésében;

A 2021. évi LIFE éghajlat-politikai hagyományos pályázati csomag elérhető és letölthető az Európai Bizottság [LIFE honlapjáról](#), illetve a [magyar LIFE honlapról](#) a „Pályázatok” menüpontból.

IV. „LIFE ÉS POLICY” - Az Európai Unió és a LIFE program legfontosabb éghajlat-politikai célkitűzései.

a. Az Európai Unió éghajlat-politikai céljai

„Miért kell a LIFE pályázatomban az Európai Unió éghajlat-politikai célkitűzéseire hozzájárulnia? Miért kell a legtöbb esetben számszerűsíteniem is ezt a hozzájárulást?” – teheti fel Ön jogosan a kérdést. A választ pedig legkönnyebben az Európai Unió nemzetközi szerepvállalásán keresztül érthetjük meg.

Korunknak az éghajlatváltozással szembeni nemzetközi fellépést intézményesítő alapidokumentumai az [ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye \(UNFCCC\)](#), és a Keretegyezmény Részes Feleinek 21. Konferenciáján (COP21) elfogadott [Párizsi Megállapodás](#). 2015-ben, a Párizsi Megállapodás elfogadását megelőző hónapokban a Részes Feleknek nemzetileg meghatározott vállalásokat (NDC) kellett tenniük a Keretegyezmény titkársága felé, melyek közül az Európai Unió és tagállamainak együttes vállalása volt a legambiciózusabb. [Tervezett hozzájárulásában](#) az EU 2030-ig az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának legalább 40%-kal történő csökkentését irányozza elő uniós szinten az 1990-es bázisévhez viszonyítva.

Tekintettel a nemzetileg vállalt hozzájárulások (új rövidítéssel: NDC) 2020. évben aktuális felülvizsgálatára, a világ legnagyobb gazdaságaitól és kibocsátóitól a nemzetközi közösség ambíciónövelést és az éghajlatvédelmi cselekvés fokozását várja el. Ezen elvárásnak az Unió – új stratégiai és jogi dokumentumok megalkotása révén is – igyekszik eleget tenni.

Unió szinten először az alábbi fő jogi aktusok tartalmának megismerése szükséges az EU éghajlat-politikai célkitűzéseivel kapcsolatban:

- **Az Európai Zöld megállapodás („European GreenDeal”)**: ütemtervet vázol fel az EU és tagállamai számára az erőforrások hatékony felhasználásának elősegítésére, a körforgásos gazdaságra való átállásra, valamint a biológiai sokféleség helyreállítására és a környezetszennyezés mértékének csökkentésére. Kapcsolódó dokumentumok, ismertető: [az Európai Bizottság „GreenDeal” oldala](#), az Európai Bizottság [„Green Deal közleménye”](#);
- **Európai Éghajlati Paktum (European ClimatePact)**: az Európai Bizottság célja a nyilvánosság bevonása az Unió éghajlatvédelmi cselekvéseibe, az alábbi három módon: *információ-megosztás, valódi és virtuális terek* megteremtése a közvélemény becsatornázására, *regionális és helyi közösségek*, (köztük az energiaközösségek) megerősítése. (A Paktum a „GreenDeal közlemény” része).

- **Az Európai Unió és tagállamainak hosszú távú kibocsátás-csökkentési stratégiája (célkitűzés 2050-ig):** az Európai Tanács 2019. december 12-i döntése értelmében az Európai Unió hosszú távú éghajlat-politikai célja *a klímasemlegesség¹ elérése 2050-ig*. Kapcsolódó dokumentumok: a Tanács elnöksége által az [ENSZ felé benyújtott hosszú távú stratégia](#), a [Bizottság közleménye a stratégiáról](#) („*Tiszta bolygót mindenkinek*”)
- **2030-as éghajlat- és energiapolitikai keret (célkitűzések 2030-ig):**
Az Európai Bizottság 2021. július 14-én tette közzé az „*Irány az 55%*” elnevezésű klíma- és energiapolitikai jogszabálycsomagot ([Összesen 17 dosszié tartozik ide, plusz a csomagot bemutató közlemény](#)), melynek célja, hogy az Európai Tanács által 2020 decemberében elfogadott kibocsátáscsökkentési cél (2030-ra az 1990-es szinthez képest 55%-os üvegházhatású gáz kibocsátáscsökkentés) elérésének kereteit és részleteit uniós jogszabályokban rögzítse. A javaslatok összességében 2030-ig nagyobb erőfeszítést követelnek valamennyi tagállamtól.
- **Az EU alkalmazkodási stratégiája:** a tagállamoknak alkalmazkodási stratégiát kell készíteniük – (csak e szinten lehetséges azonosítani a kockázatokat és felkészülni azokra) – amelyhez az EU iránymutatást, finanszírozást és az információcsere elmélyítését biztosítja, valamint törekszik arra, hogy az alkalmazkodással kapcsolatos szempontok a vonatkozó uniós szakpolitikákban megfelelő figyelmet kapjanak.

A LIFE program révén az Európai Bizottság célja, hogy a fenti célkitűzések valós, ambiciózus projektek révén meg is valósuljanak, és azok hozzájárulása az uniós klímacélok teljesüléséhez számszerűen kimutatható legyen.

¹ A Párizsi Megállapodás 4. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a globális éghajlatvédelmi törekvések célja, hogy „a jelen század második felében méltányossági alapon, a fenntartható fejlődés és a szegénység felszámolásának összefüggésében *egyensúly jöjjön létre az üvegházhatású gázok emberi eredetű forrásokból való kibocsátásai és a nyelők általi eltávolításai között*”. Ezt az egyensúlyt nevezzük klímasemlegességnek.

b. A LIFE program éghajlat-politikai céljai

A LIFE Éghajlat-politika alprogram célkitűzéseit – amelyeket „*többéves prioritásoknak*” is nevezünk - a 2021-2024-as LIFE többéves munkaprogram. 2.3 fejezete az alábbiak szerint rögzíti:

Az Éghajlatváltozás mérséklése (CCM)	Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz (CCA)	Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás (GIC)
<ul style="list-style-type: none">▫ Intézkedések az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére az Európai Unió Kibocsátás-kereskedelmi Rendszerébe (EU ETS) nem tartozó ágazatokban, beleértve a fluortartalmú üvegházhatású gázok és az ózonréteget károsító anyagok használatának csökkentését;▫ A működését Európai Unió Kibocsátás-kereskedelmi Rendszer (EU ETS) működését javító fellépések;▫ Fenntartható, kibocsátás-csökkentési hatással rendelkező földgazdálkodási gyakorlatok, támogatása (carbon farming programok);▫ A fenntartható föld, erdő, talaj tenger és óceán management gyakorlatainak fejlesztése, amelyek elősegítik a kibocsátás csökkentést és az elnyelést;▫ A légkörből történő CO2 eltávolítást és megkötést célzó megoldások kifejlesztése és népszerűsítése	<ul style="list-style-type: none">▫ Alkalmazkodással kapcsolatos szakpolitikák és stratégiák kidolgozása;▫ Az alkalmazkodáshoz szükséges modern eszközök és megoldások fejlesztése és népszerűsítése: modellezés, kockázatértékelés, menedzsment, döntéstámogatás nyomonkövetés, jelentéstétel és értékelés támogatása;▫ Természet alapú megoldások (NBS) bevezetése a földgazdálkodásban, part menti és tengeri területeken;▫ Városok és régiók éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásának támogatása, különösen az EU és a Polgármesterek Globális Szövetsége és az Európai Unió Éghajlati Paktumjával összhangban;▫ A városi infrastruktúra és az épületek ellenállóképességének növelését célzó megoldások támogatása;▫ Adaptív vízgazdálkodás;▫ Az extrém időjárási eseményekre való felkészülés támogatása a helyi és az EU legkülső régióiban;▫ Pénzügyi eszközök, innovatív megoldások a köz- és magánszféra közötti együttműködés a biztosítási ügyek és adatvesztési esetek terén.	<ul style="list-style-type: none">▫ Olyan kezdeményezések, amelyek hozzájárulnak az Európai Éghajlati Paktum célkitűzéseihöz;▫ Az éghajlat- és energiastratégiák kidolgozása és végrehajtása helyi, regionális és nemzeti szinten;▫ Az üvegházhatású gázok nyomon követését, elszámolását és jelentését javító, valamint a szakpolitikai ellenőrzést és értékelést támogató megoldások;▫ Tájékoztatás a bevált gyakorlatokról, az éghajlati alkalmazkodás, valamint a kibocsátás csökkentés területén tudatosságnövelő megvalósuló tevékenységekről, ideértve az infrastrukturális beruházások éghajlatváltozás elleni védelméről és szakpolitikákról;▫ Az éghajlati szolgáltatások fejlesztése és a klímatudomány népszerűsítése;▫ Fenntartható pénzügyi eszközök fejlesztése és népszerűsítése, valamint a klímadiplomácia támogatása.

Az egyes kiemelt területek többéves prioritásainak kialakítása során az Európai Bizottság az alábbi uniós jogszabályokra és stratégiai dokumentumokra támaszkodik, így a releváns dokumentumok áttekintését mindenképpen javasoljuk az uniós hozzáadott érték megfelelő szakmai indoklásának kialakításához:

Az éghajlatváltozás mérséklése (*Climate Change Mitigation; CCM*)

- **Megújuló energia:** Megújuló Energia Irányelv – [2009/28/EK](#);
- **Energiahatékonyság:** Energiahatékonysági Irányelv - [2012/27/EU](#);
- **Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere:** EU ETS irányelv - [2003/87/EK](#), kiegészítve az azt módosító [2017/2392 rendelettel](#)), valamint az Erőfeszítés-megosztási Rendelet - ESR. [\(EU\) 2018/842](#) amely az EU ETS által le nem fedett ágazatokra vonatkozik: az IPCC szerinti „energia”, „ipari eljárások és termékfelhasználás”, „mezőgazdaság” és „hulladék” forráskategóriákban jelentkező ÜHG kibocsátásokra;
- **Területgazdálkodási jó gyakorlatok**, melyek hatással vannak a kibocsátásokra és azok megszüntetésére (strukturális alapok): [1303/2013/EU rendelet](#);
- **Földhasználat, a földhasználat-változásai és erdészet** (*Land-use, Land-use Change and Forestry*): LULUCF-rendelet: [2018/841 rendelet](#);
- **Fluortartalmú üvegházhatású gázok:** EU F-gáz rendelet ([517/2014/EU](#)), [Montreáli Jegyzőkönyv](#) és annak [kigali módosítása](#);
- **Szén-dioxid-leválasztás és -tárolás** ([2009/31/EK irányelv](#)).

Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz (*Climate Change Adaptation; CCA*)

- **Az EU alkalmazkodási stratégiája;**
- **Városi alkalmazkodás:** [Polgármesterek Klíma- és Energiaügyi Szövetsége](#) (*Covenant of Mayors for Climate & Energy*);
- **Árvízkezelés, parti zóna menedzsment, fenntartható vízgazdálkodás:** [EU Víz Keretirányelv](#) ([2000/60/EK irányelv](#));
- **Fenntartható erdészet:** LULUCF-rendelet: [2018/841 rendelet](#);
- **Fenntartható turizmus:** „A fenntartható és versenyképes európai idegenforgalom menetrendje” ([COM\(2007\) 0621](#)); „A part menti és tengeri turisztikai ágazat európai növekedési és foglalkoztatási stratégiája” ([COM\(2014\) 0086](#)).

Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás (*Climate Governance and Information; GIC*)

- **2030-as és/vagy 2050-es nemzeti éghajlat- és energiapolitikai stratégiák:** [\(EU\) 2018/1999 rendelet](#) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, [Nemzeti Energia és Klímatervek](#);
- **Az uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszer (EU ETS) működésének értékelése:** EU ETS irányelv - [2003/87/EK](#), kiegészítve az azt módosító [2017/2392 rendelettel](#);
- **Kapacitásépítés és tudatosságnövelés a fluortartalmú üvegházhatású gázokat kibocsátó berendezések végfelhasználói körében:** EU F-gáz rendelet ([517/2014/EU](#)), [Montreáli Jegyzőkönyv](#) és annak [kigali módosítása](#);
- **Tudatos fogyasztói magatartás a gépjárművek és haszongépjárművek használóinak körében:** [2009/33/EK irányelv](#) a tiszta és energiahatékony közúti járművek használatának előmozdításáról;
- **Éghajlati alkalmazkodással kapcsolatos tudatosságnövelés:** [Az EU alkalmazkodási stratégiája](#);

V. „MIVEL ÉRDEMES PRÓBÁLKOZNI IDÉN?” – Beavatkozási területek 2021-ben

Az éghajlatváltozás mérséklése (CCM)	Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz (CCA)	Éghajlat-politikai irányítás és tájékoztatás (GIC)
<ul style="list-style-type: none">▫ Lépések az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerébe nem tartozó ágazatokban, különösen a fluortartalmú üvegházhatású gázok és az ózonréteget károsító anyagok használatának csökkentését illetően.▫ A kibocsátás-kereskedelmi rendszer és az energiaigényes és nagy üvegházhatásúgáz-kibocsátású ipari termelés működését javító fellépések;▫ A megújuló energiaforrások előállításának és felhasználásának növelése, valamint az energiahatékonyság fejlesztése (amennyiben a Tiszta Energia Átmenet Alprogram keretében kiírt projektek azt nem fedik le).▫ A szárazföldi és tengeri gazdálkodás gyakorlatainak fejlesztése, amelyek hatással vannak a kibocsátásokra, a kibocsátások semlegesítésére, valamint a természetes szénelnyelés megőrzésére és fokozására.	<ul style="list-style-type: none">▫ Az alkalmazkodással kapcsolatos irányelvek kidolgozása, alkalmazkodási stratégiák és tervek előkészítése.▫ Korszerű eszközök és megoldások az alkalmazkodáshoz.▫ Természet alapú megoldások (NBS) a földek, partok és tengeri területek kezelésében.▫ A városok és régiók alkalmazkodása az éghajlatváltozáshoz.▫ Az infrastruktúrák és az épületek ellenálló képességének növelése.▫ Alkalmazkodási megoldások föld- és erdőgazdálkodók részére.▫ Vízgazdálkodás.▫ Felkészülés a szélsőséges időjárási eseményekre.▫ Pénzügyi eszközök, innovatív megoldások a köz- és magánszféra közötti együttműködés a biztosítási ügyek és adatvesztési esetek terén.	<ul style="list-style-type: none">▫ Olyan kezdeményezések, amelyek hozzájárulnak az Európai Éghajlati Paktum célkitűzéseéhez▫ A hétköznapi szokások megváltoztatásának ösztönzése a kibocsátás csökkentés, az erőforrások hatékony felhasználása és az energiahatékonyság növelése érdekében.▫ Tudatosságnövelés támogatása az alkalmazkodás és a kibocsátás csökkentés céljából.▫ A Fenntartható Pénzügyi Akciók fejlesztéséhez és végrehajtásához kapcsolódó tevékenységek népszerűsítése.▫ Üvegházhatású gázok monitoringja és jelentése.▫ A 2030-ig és 2050-ig szóló nemzeti éghajlat- és energiastratégiák továbbfejlesztése és megvalósítása.▫ A földhasználati szektor üvegházhatású gáz elszámolásának és kibocsátás csökkentésének növelése.▫ Az EU ETS működésének értékelése.▫ Tudatosságnövelés a fluortartalmú üvegházhatású gázokat kibocsátó berendezések végfelhasználói körében.▫ Az éghajlatpolitika nyomkövetése és utólagos értékelése

VI. MILYEN SZEMPONTOK SZERINT ÉRTÉKELIK A LIFE PÁLYÁZATOMAT?

A 2021-ben benyújtott LIFE CLIMA pályázatokat egy értékelő bizottság (*Evaluation Committee* - független külső szakértők segítségével) értékeli. Ezeket először formai követelmények alapján (elfogadhatóság és jogosultság) ellenőrzik. Az elfogadhatónak és támogathatónak talált pályázatokat (minden témakörben) a működési kapacitás és odaítélési kritériumok alapján értékelik, majd pontozásuk alapján rangsorolják.

A pályázók várhatóan 2022 áprilisában kapnak tájékoztatást az értékelés eredményéről (értékelő levél). A sikeres pályázatokat meghívják a támogatás előkészítésére; a többieket felveszik a tartaléklistára vagy elutasítják.

A Támogatási Szerződés megkötésének várható ideje: 2022. július-augusztus.

A LIFE CLIMA értékelési szempontjai a pályázati felhívás 9. pontja alapján:

Értékelési szempont	Min. kötelező pontszám	Max. pontszám	Súlyozás
Relevancia	10	20	1
Hatás	10	20	1,5
Minőség	10	20	1
Erőforrási szempont	10	20	1
Összes súlyozott pontszám	55	90	N/A
Bónuszpont 1	N/A	2	1
Bónuszpont 2	N/A	2	1
Bónuszpont 3	N/A	2	1
Bónuszpont 4	N/A	2	1
Bónuszpont 5	N/A	2	1
Osszes súlyozott pontszám bónuszpontokkal	55	100	N/A

Bónuszpontok:	
Bónusz 1:	Szinergiák és járulékos előnyök a többi LIFE alprogrammal.
Bónusz 2:	A projekt elsősorban az EU külső régióiban valósul meg sérülékeny területeken
Bónusz 3:	A projekt alapvetően más európai ország, Unió által finanszírozott projekteredményeire épül vagy továbbfejleszti azokat.
Bónusz 4:	A projekt kivételes katalitikus potenciált kínál
Bónusz 5:	Transznacionáltiás

Értékelési szempont	Kifejtés
Relevancia	<p>A LIFE program és a megcélzott alprogram egy vagy több konkrét céljához való hozzájárulás; Milyen mértékben felel meg a pályázati felhívásban szereplő leírásnak, beleértve adott esetben annak konkrét prioritásait; Az általános beavatkozási metodológia megalapozottsága; Társelőnyöket kínál, és elősegíti a szinergiákat más, a környezet- és éghajlat-politikai célkitűzések elérése szempontjából releváns szakpolitikai területekkel</p>
Hatás	<p>A projekt során és/vagy azt követően várható hatások ambiciózusa és hitelessége, beleértve annak biztosítását, hogy ne sérüljenek lényegesen a LIFE program egyéb konkrét célkitűzései; A projekt eredményeinek fenntarthatósága a projekt befejezése után; A projektek eredményeinek hasznosítására irányuló intézkedések minősége; A lehetőség arra, hogy a projekt eredményei megismétlődjenek ugyanazon vagy más ágazatokban vagy helyeken, vagy növelhetők legyenek az állami vagy magánszereplők, nagyobb beruházások vagy pénzügyi források mozgósítása révén (katalitikus potenciál).</p>
Minőségi szempont	<p>A munkaterv egyértelműsége, relevanciája és megvalósíthatósága; Az érintett érdekeltek azonosítása és mozgósítása; A tevékenységek megfelelő földrajzi fókuszra; A hatások nyomon követésére és jelentésére vonatkozó terv minősége; A projekt és eredményeinek a különböző célcsoportok felé történő kommunikációjára és terjesztésére irányuló intézkedések megfelelősége és minősége</p>
Erőforrási szempont	<p>A projektcsapat összetétele - a szakértelem, a készségek és a felelősség, valamint az irányítási struktúra megfelelősége tekintetében; A költségvetés és a források megfelelősége, valamint azok összhangja a munkatervvel; A költségvetés átláthatósága; A projekt környezeti hatásának mérlegelésének és mérséklésének mértéke, többek között a zöld beszerzés használatával, elismert módszerek használata a projekt környezeti lábnyomának vagy környezetirányítási rendszereinek (pl. EMAS) kiszámításához előnyös lenne Projektjavaslat ár-érték aránya</p>

VII. LIFE CLIMA INFO – Hol tájékozódhatok?

A 2021. évi LIFE CLIMA pályázati kiírás elérhető az Európai Bizottság LIFE honlapján vagy [IDE](#) kattintva.

Hazai és uniós tájékoztató oldalak

Az Európai Bizottság LIFE honlapja: https://cinea.ec.europa.eu/life_hu

A magyar LIFE honlap: <http://www.lifepalyazatok.eu/>

„LIFE pályázatok” Facebook oldal: <https://www.facebook.com/lifepalyazatok/>

A CINEA által 2021.09.9-én megrendezett online Q&A webinar felvétele: <https://eu-life-info-sessions-2021.b2match.io/>

LIFE CLIMA nemzeti kapcsolattartó

A LIFE közvetlen brüsszeli irányítású program, vagyis a pályázatok kiírásáért és értékeléséért, majd a nyertesekkel a támogatási szerződések megkötéséért az Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség (CINEA) közvetlenül felel. A programban a nemzeti kapcsolattartók szerepe a pályázók és az CINEA közötti hídszerep betöltése, a szakmai támogatás és segítségnyújtás, valamint a nemzeti önerő-támogatás koordinálása, ezáltal elősegítve a hazai pályázatok sikerességét.

Központi e-mail cím: lifecclimate@itm.gov.hu

A LIFE Éghajlatváltozás mérséklése és alkalmazkodás alprogram nemzeti kapcsolattartója:

Sánta Csilla

Innovációs és Technológiai Minisztérium, Klímapolitikai Főosztály

E-mail: csilla.santa@itm.gov.hu; Tel.: +36-1-896-1897

LIFE Éghajlat-politikai szakértő:

Kőbányai Dénes

Innovációs és Technológiai Minisztérium, Klímapolitikai Főosztály

E-mail: denes.kobanyai@itm.gov.hu Tel.: +36-1-795-7216